

Vocea Civică

Volumul 4, Nr.6 (21)

Noiembrie-Decembrie 1998

Interviuri cu:

◆
Serafim Urechean,

Primarul
Municipiului Chișinău

◆
Natalia Izdebschi,

Șefa secției
înregistrarea partidelor,
organizațiilor
social-politice și obștești,
Ministerul Justiției

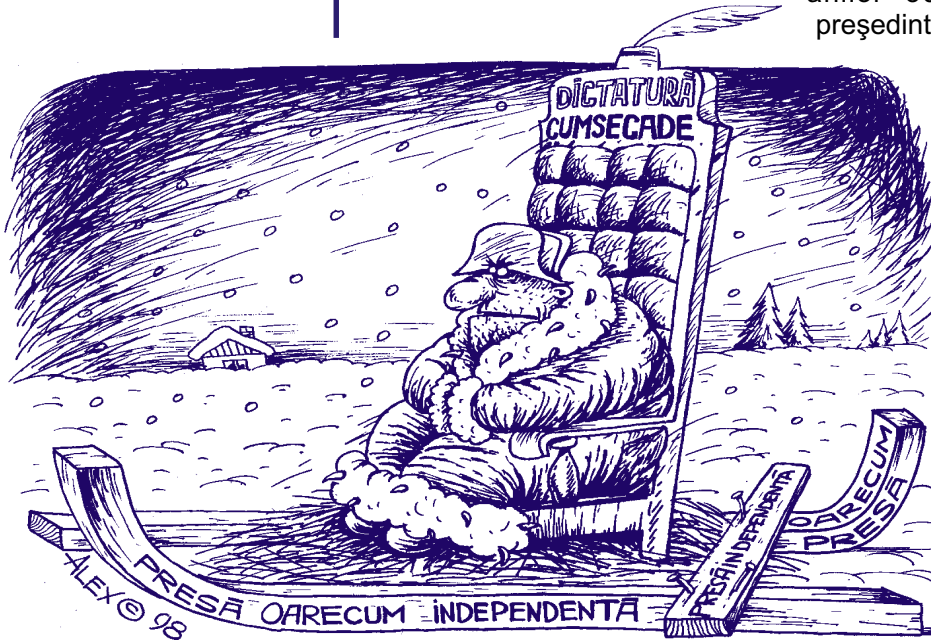
I A R N A

Ovorbă românească din bătrâni spune că bunul gospodar își face iarna căruță și vara sanie. Iarna a sosit devreme în Republica Moldova și sania nu prea se vede. Peste stratul de gheață ce a acoperit mai toate drumurile nu se văd decât derapaje dintre cele mai îngrijorătoare. Omul de rînd se întreabă, încă o dată, ce au făcut peste vară gospodarii pe care i-a investit cu votul lui. Cu atît mai mult, cu cît dacă în plină iarnă e greu să vadă sania în care se mișcă reformele de care are nevoie țara, peste vară nici căruța nu era de văzut. Altfel, numărul Mercedesurilor, BMWurilor, Volvourilor și altor bijuterii pe patru roți în care călătoresc unii gospodari este în creștere.

Iarna acestui an, spun destui meteorologi, s-ar putea dovedi în regiune cea mai dură din ultimii treizeci de ani. După cum a început și cît de devreme a sosit, s-ar putea ca previziunea cu pricina să se adeverească. Cum se va ieși din această iarnă — energetic și politic — e greu de prognozat. Energetic, pentru Moldova iarna a debutat cu un dezastru ce a trebuit să fie recunoscut public. Ce se poate face, la ce preț și cît de repede pentru ca locuitorii acestei țări să nu ajungă în primăvară cu totul sleiți este o întrebare la care răspunsurile oferite pînă acum de cei în drept nu plesnesc de optimism.

În numărul pe noiembrie 1998 al revistei *U.S. News & World Report*, Christian Caryl se întreabă dacă Rusia de azi nu se află cumva în situația Germaniei de la începutul anilor '30, cînd, din ce în ce mai depășitul

președinte Paul von Hindenburg netezea venirea la putere, în 1933, a lui Adolf Hitler. Similitudinile între realitățile Germaniei anilor '30 și cele ale Rusiei anilor '90 nu sînt semnalate pentru prima oară, și chiar dacă astfel de analize nu pot convinge de identitatea absolută a cazurilor de care se ocupă ele au darul de a pune serios pe gînduri. Cu atît mai surprinzătoare este teoria, susținută chiar de lideri ai presei independente, pledînd pentru instaurarea unei dictaturi... cumsecade în Moldova. Amînate nepermis de mult, reforma administrativ-teritorială și existența unei legi potrivite pentru instaurarea, *de facto*, a administrației publice locale sînt cauze fundamentale ale impasului în care se află astăzi Republica Moldova. A tergiversa în continuare

aplicarea acestor reforme nu înseamnă nimic altceva decît a împuțina șansele unei redresări autentice. Unde buget local nu e, nimic nu e; cu atît mai puțin democrație. Gesturile de filantropie venite din afara țării nu pot rezolva criza internă. Iar îndepărtarea omului de rînd de la discutarea și înțelegerea reformelor este calea cea mai sigură spre acutizarea crizei. Thomas Jefferson nu se înșela deloc cînd credea că o națiune nu poate fi în același timp și liberă și ignorantă.

Dorim tuturor cetățenilor Republicii Moldova ca iarna aceasta să le fie un sfetnic bun. Fiindcă altfel, s-ar putea ca urările *La Mulți Ani!* și *Sărbători fericite!* să sune mai degrabă ironic, dacă nu chiar cinic. Cu așa ceva nu trebuie glumit. ◆

Ionu Todoran

Buletin informativ

Moldova

Vocea Civică: *Stimate dle. Urechean, ce însemnătate au pentru Moldova Legea cu privire la administrația publică locală și Legea cu privire la organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova care au fost adoptate recent de către Parlament?*

Serafim Urechean: Cu părere de rău, aceste legi au fost adoptate cu mare întârziere. A fost necesar ca ele să fie adoptate cu câțiva ani în urmă, când situația economică a țării era mult mai stabilă. Acum e nevoie să se elaboreze și adopte încă multe alte legi și acte normative care să creeze condițiile adecvate funcționării legilor menționate anterior. O funcționare ce s-ar solda cu rezultatele pe care le așteaptă poporul de la legile respective.

Cred că Legea cu privire la administrația publică locală și Legea cu privire la organizarea administrativ-teritorială trebuie să fie promulgate cât mai curînd. Noi trebuie să avem deja formate în anul viitor, nu mai tîrziu de luna martie, organe ale administrației publice locale la nivel de județ și comună. În caz contrar, mai pierdem un an de zile, iar noi nu ne putem permite un asemenea lux în situația în care Moldova traversează o criză atît de dură. Bineînțeles, aceste legi ca și orice alt act legislativ, au părțile lor reușite și respectiv mai puțin reușite.

Este foarte important să se găsească acel model de conlucrare între prefect, adică viitorul reprezentant al Guvernului în teritoriu, și organele administrației publice locale. Eu nu știu ce-a mai rămas din drepturile prefectului în teritoriu acum, dar în conformitate cu proiectul de lege, el avea chiar prea multe, ceea ce îl poate face un fel de dictator în teritoriu, iar aleșii poporului (adică

"Satisfacerea directă a necesităților populației din teritoriu depinde în mod direct de bugetele locale"

administrația publică locală) ar deveni aproape ignorați. Înțelegem foarte bine că aceasta ar fi fost o alunecare spre dicta-

tură, ceea ce n-ar fi condus spre o dezvoltare a statului nostru pe o cale democratică, dar cred că și Guvernul, și Președintele țării, vor ajunge la un numitor comun în ceea ce privește numirea prefectilor în teritoriu; numirea unor persoane demne și competente. Sper într-o bună conlucrare cu acest organ al administrației publice locale. Deocamdată rămîne problematică schema de dirijare a mai multor servicii publice din teritoriu. Trebuie de precizat cui trebuie să se subordoneze anumite instituții publice: ministerelor de resort/instituțiilor guvernamentale sau autorităților publice locale? E vorba aici de poliția municipală, ocrotirea sănătății, învățămîntul public, serviciile comunale. Sînt convins că, în special în cazul serviciilor comunale, autoritățile publice locale trebuie investite cu dreptul de a dirija prestarea lor. Drept exemplu ar putea servi regiile "ApăCanal", "Termocom", rețelele electrice etc. Deși astăzi primarul și primăria sînt responsabili de calitatea prestării acestor servicii în fața populației, această calitate depinde, în realitate, de ministerele și departamente de resort. Știți probabil de bancul cela cu șapte moașe. E valabil și pentru noi. Eu unul cred că autoritățile publice locale trebuie să fie acelea care să conducă toate aceste procese așa cum se procedează în toate țările civilizate.

VC: *Există opinii care susțin că după adoptarea legilor menționate mai sus este necesar să se elaboreze și adopte un alt set de legi: cu privire la autonomia financiară și patrimonială a unităților administrativ-teritoriale. Cît de necesare credeți că sînt aceste legi și care ar fi principalele prevederi ce urmează a fi incluse în ele?*

SU: Astăzi nu avem gospodari adevărați sau organe ale administrației publice locale care ar fi responsabile personal de ceea ce se întîmplă în teritoriu.

Necesitatea și scopul acestor legi rezidă în asigurarea echilibrului socio-economic în teritoriu. Fără acest echilibru și fără un buget local real nici nu poate fi vorba de o administrație publică locală eficientă. Din anul 1995, cînd e vorba de formarea bugetelor locale, opinia autorităților publice locale este completamente ignorată, inclusiv în cazul municipiului Chișinău care asigură 52 procente din bugetul statului. Eu nu știu din ce motive se întîmplă acest lucru. Poate din cauza incompetenței celor ce alcătuiesc bugetele respective. Cert e că sîntem ignorați. Din anul 1995 sîntem puși în fața unor cifre stabilite de Ministerul de finanțe care nu sînt nici în favoarea autorităților publice locale, nici în favoarea populației. Cu părere de rău, mulți nu înțeleg acest lucru. Dar, anume din bugetele locale se finanțează și ocrotirea sănătății, și învățămîntul public, și instituțiile culturii, și poliția municipală, și transportul urban în comun și alte cheltuieli. Satisfacerea directă a necesităților populației din teritoriu depinde în mod direct de bugetele locale. De aceea este așa de important ca autoritățile publice locale să se bucure de autonomie financiară. Pentru ca Legea cu privire la administrația publică locală și Legea cu privire la organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova să funcționeze cu adevărat, bineînțeles că e de primă necesitate adoptarea și implementarea riguroasă a legislației privind autonomia financiară și patrimonială a unităților administrativ-teritoriale. O altă problemă extrem de importantă este Legea privind patrimoniul municipal. Ce fel de gospodar poate fi administrația publică locală - și primăria

(Continuare în pag. 4)

"... pînă în prezent au primit certificate de utilitate publică 50 de organizații obștești"

Vocea Civică: *Stimată dnă. Izdebschi, Comisia de certificare a utilității publice a asociațiilor obștești își desfășoară activitatea de mai bine de un an de zile. Care sînt rezultatele acestei activități?*

Natalia Izdebschi: Într-adevăr, Comisia de certificare și-a început activitatea în luna septembrie 1997, după ce Parlamentul, Președinția și Guvernul au numit cîte trei membri ai comisiei, așa cum prevede Legea cu privire la asociațiile obștești. După prima întrunire a comisiei a urmat o perioadă de aproximativ o lună pe parcursul căreia s-a examinat și aprobat regulamentul ei de lucru. În urma primelor ședințe, ce au avut un caracter mai mult organizatoric, a urmat o serie de ședințe ordinare care s-au desfășurat într-o atmosferă destul de productivă. Astfel, pînă în prezent au primit certificate de utilitate publică 50 de organizații obștești.

VC: *Care sînt principalele probleme și dificultăți cu care se confruntă comisia?*

NI: Problemele și dificultățile comisiei sînt caracteristice oricărei instituții noi. Ele țin în primul rînd de lipsa de experiență în domeniul respectiv. Republica Moldova este pioner în spațiul postcomunist în ceea ce privește instituirea unei astfel de proceduri de certificare a utilității publice a asociațiilor. Înțelegerea în mod diferit a rolului comisiei este un potențial generator de probleme. Cred, însă, că nu poate fi pusă la îndoială necesitatea unei astfel de proceduri al cărei scop este identificarea acelor organizații ce ar putea beneficia de susținerea statului. Ne-o demonstrează și experiența unor

țări cu un sector guvernamental foarte puternic dezvoltat cum ar fi Marea Britanie. Deci, și în asemenea țări cu potențial economic foarte înalt certificarea este folosită pentru distribuirea mai rațională a unor resurse disponibile, dar limitate. Evident că e necesar un mecanism bazat pe criterii bine definite pentru a-i identifica pe cei capabili de a folosi aceste resurse limitate în scopul soluționării unor probleme de interes public.

Autorii Legii cu privire la asociațiile obștești au fost foarte prudenți atunci cînd au stabilit atribuțiile comisiei de certificare și modul ei de funcționare. E și firesc ca la început de cale să nu pui piedici care ar descuraja inițiativele cetățenești. Actualmente, în urma primei experiențe, am ajuns la ideea că, de fapt, există destul spațiu pentru comisia de certificare în ceea ce privește introducerea anumitor schimbări în activitatea sa fără a se încălca prevederile legii. Voi încerca să argumentez cele spuse. Potrivit articolului 32 (1) al Legii cu privire la asociațiile obștești, *prin certificare se înțelege procedura de verificare a utilității publice și neprofitabilității activității lor, precum și a neparticipării lor la susținerea partidelor politice, organizațiilor social-politice, blocurilor și candidaților independenți în cadrul alegerilor autorităților publice.* Punctul 2 al aceluiași articol stipulează că *certificarea se efectuează la cel puțin jumătate de an de la înregistrarea asociației obștești, pe baza analizei documentelor de constituire, activității asociației și avizului Inspectoratului Fiscal de Stat.* În principiu, acestea sînt toate "instrumentele" legale de care dispun membrii comisiei.

Problemele au apărut odată cu începerea certificării propriu-zise. De exemplu, avizele Inspectoratului Fiscal conțin pur și simplu informația că organizațiile nu au restante față de buget și fondul social. Cum poate un organ consultativ pe lîngă Ministerul

Justiției să aibă certitudinea că resursele au fost utilizate în conformitate cu obiectivele statutare? Sau cine poate reprezenta comisia de certificare în fața instanței de judecată atunci cînd vreo organizație obștească atacă deciziile ei? Un alt exemplu: dacă o organizație obștească după o jumătate de an de la înregistrare nu a avut nici un fel de activități, oare este ea atunci în drept să obțină certificatul de utilitate publică? Unii membri ai comisiei sînt de părere că, în principiu, este, dacă aceasta face parte din categoriile de organizații de beneficiu public așa cum prevede articolul 2 (2). Oponenții acestei opinii cred că o astfel de abordare formalistă poate aduce prejudicii ideii de certificare, reducînd-o la o simplă acțiune de ritual. Efectul ar fi că lucrul membrilor comisiei și interesul lor pentru acest gen de activitate ar scădea în intensitate și calitate, cu atît mai mult cu cît aceasta este o activitate de voluntariat. Deci, după cum vedeți, comisia se confruntă cu problema stabilirii unei relații mai strînse între eficiența lucrului și neadmiterea descurajării organizațiilor. Dar, eficiența lucrului mai depinde și de domeniul de activitate al membrilor comisiei. Legea stipulează doar că *cel puțin 3 membri ai comisiei trebuie să fie reprezentanți ai asociațiilor obștești* (ei, de altfel, sînt cei mai activi) și să nu fie, în același timp, *funcționari publici.* Asta lasă cîmp de manevră pentru selectarea celorlalți membri. Astfel, s-a ajuns la concluzia că prezența experților din ministerele finanțelor și justiției este imperios necesară. În conformitate cu articolul 42 al legii controlul asupra activității statutare și financiare a asociațiilor le revine celor două instituții. Deci, activitatea comisiei poate fi îndreptată spre stabilirea unei joncțiuni a intereselor — pe de o parte a asociațiilor care sînt motivate să obțină facilități, iar pe de altă parte a organelor cu funcții de control. În

(Continuare în pag. 4)

(Interviu cu S. Urechean, urmare din pag. 2)

municipiului Chișinău nu constituie o excepție - când noi nu avem un patrimoniu municipal? Astăzi se consideră oficial că acesta este alcătuit doar din instituțiile învățămîntului public și ale sistemului de ocrotire a sănătății. Celelalte nu aparțin municipiului. E firesc că în aceste condiții este imposibil să asigurăm condiții optime de existențe pentru cetățenii noștri. Astfel, autoritățile publice locale sînt ignorate în privința chestiunilor ținînd de problemele privatizării. Ce primar ar fi acceptat privatizarea cinematografului Chișinău? Niciodată. Ce primar ar fi acceptat privatizarea magazinelor destinate veteranilor de război și pensionarilor? Lipsa legii privind patrimoniul municipal a creat dezastrul pe care-l avem astăzi. Ce se întîmplă în realitate? Actualmente autoritățile publice locale nu pot participa direct la procesul de luare a deciziilor privind bunurile publice. Oare de la Guvern sau cine știe de

la ce minister se vede mai bine care sînt necesitățile din teritoriu? Dacă legile recent adoptate de Parlament nu vor fi însoțite de elaborarea și adoptarea unor acte legislative și normative privind autonomia financiară a unităților administrativ-teritoriale, ele vor fi literă moartă de la bun început.

VC: *Odată cu formarea județului Chișinău organele administrației sale județene vor fi amplasate în orașul Chișinău. Ar putea servi acest lucru drept o eventuală sursă de conflicte între organele administrației municipiului Chișinău și cele ale județului Chișinău?*

SU: Județul Chișinău trebuia să aibă probabil o altă denumire, deoarece întotdeauna județul și municipiul Chișinău vor fi confundate unul cu altul, deși cu siguranță aceasta nu este una dintre cele mai importante probleme. Bineînțeles, nu a fost cea mai bună schemă cea care prevedea amplasarea organelor de

conducere ale județului Chișinău pe teritoriul orașului Chișinău. Amplasarea lor, de exemplu, în orașul Ialoveni, ar fi fost mult mai nimerită, adică aici sub coasta Chișinăului. Orașul Ialoveni dispune de toate cele necesare pentru a asigura buna funcționare a conducerii județului.

Oricum, eu personal nu cred în posibilitatea unor asemenea conflicte. Noi nu ne subordonăm unul altuia; nici sub aspect teritorial, nici sub aspect legislativ. Dimpotrivă, eu aș spera mai degrabă într-o colaborare fructuoasă între cele două conduceri, ceea ce ar fi în folosul populației municipiului și a județului deopotrivă. Foarte multe din problemele noastre și serviciile pe care le prestăm sînt comune, cum ar fi, de exemplu, distribuirea energiei electrice, asigurarea populației cu apă potabilă și produse alimentare, îngrijirea drumurilor, transportul în comun etc.

VC: *Vă mulțumim.* ♦

1 decembrie 1998, Chișinău.

(Interviu cu N. Izdebschi, urmare din pag. 3)

aceste condiții munca celor din urmă capătă o dimensiune orientată, ci nu aleatorie. Deci, măcar din acest punct de vedere activitatea comisiei de certificare este justificată. Există și un alt domeniu neexplorat încă de comisie, dar care se află deja în atenția ei. Mă refer la o colaborare mai strînsă cu organizațiile donatoare din Moldova care ar putea trimite observatori la ședințele comisiei. Desigur, donatorii sînt cei care stabilesc criteriile de oferire a granturilor și donațiilor, dar cunoscînd mai bine activitatea comisiei, ei ar putea să dea preferință, în condiții de concurs egale, organizațiilor ce dispun de certificatul de utilitate publică, asigurîndu-se astfel că au îndreptat resursele într-o direcție corectă.

VC: *Cum percep asociațiile obștești activitatea comisiei? Care sînt așteptările lor legate de efectele certificării?*

NI: Ele o percep ca pe ceva necesar, dacă luăm în considerație că aproximativ 10% din asociațiile reînregistrate au depus cereri de certificare. Aici lucrurile sînt limpezi:

este în interesul lor să aibă certificatul de utilitate publică. Dar mai există ceva ce face activitatea comisiei importantă inclusiv pentru secția de înregistrare a organizațiilor obștești. Astfel, printre obligațiile asociațiilor, fixate în articolul 27, se numără și informarea anuală a organului de înregistrare asupra faptului dacă ele își continuă sau nu activitatea. Pînă la începutul activității comisiei te prindea mirarea, văzînd pe cineva din partea asociațiilor că respectă obligația respectivă, chiar dacă neprezentarea informației date timp de 2 ani ar fi putut atrage pierderea calității de persoană juridică. Acum cei mai activi vor veni cel puțin odată la 3 ani pentru a-și reînnoi certificatul de utilitate publică, așa cum prevede legea. Cred că ar fi o idee bună ca termenele referitoare la durata certificării și excluderea din registru pentru neprezentarea datelor noi să coincidă, adică să aibă aceeași durată: fie de 2, fie de 3 ani. Aceasta ar face multă ordine în registrul organizațiilor obștești. Mai este un factor care determină asociațiile să se adreseze comisiei de certificare. Este vorba de hotărîrea Guvernului #489 din 4 mai 1998 despre aprobarea *Regulamentului cu privire la modul de confirmare a donațiilor pentru scopuri*

filantropice. Conținutul regulamentului se referă la modul în care contribuabilii rezidenți pot oferi donații organizațiilor necomerciale. Regulamentul este în deplină conformitate cu prevederile articolelor 52 și 53 din Codul Fiscal care definește noțiunea de organizație necomercială. Problema este, însă, că și Codul Fiscal și Regulamentul, se referă la facilitățile fiscale pentru toate organizațiile necomerciale, cu condiția ca ele să treacă procedura de certificare, iar Legea cu privire la asociațiile obștești (art.35(2)) limitează extinderea competenței comisiei doar la asociațiile obștești. În situația dată, membrii comisiei de certificare refuză să examineze cererile altor organizații necomerciale cum ar fi instituțiile ce activează în sferile ocrotirii sănătății, învățămîntului, științei și culturii etc. Deci, lucrurile trebuie clarificate pentru a nu înșela speranțele potențialilor beneficiari de donații ce nu fac parte din categoria asociațiilor obștești.

VC: *Vă mulțumim.* ♦

4 decembrie 1998, Chișinău.

STANDARDE INTERNAȚIONALE DE REGLEMENTARE A ACTIVITĂȚII SECTORULUI NEGUVERNAMENTAL

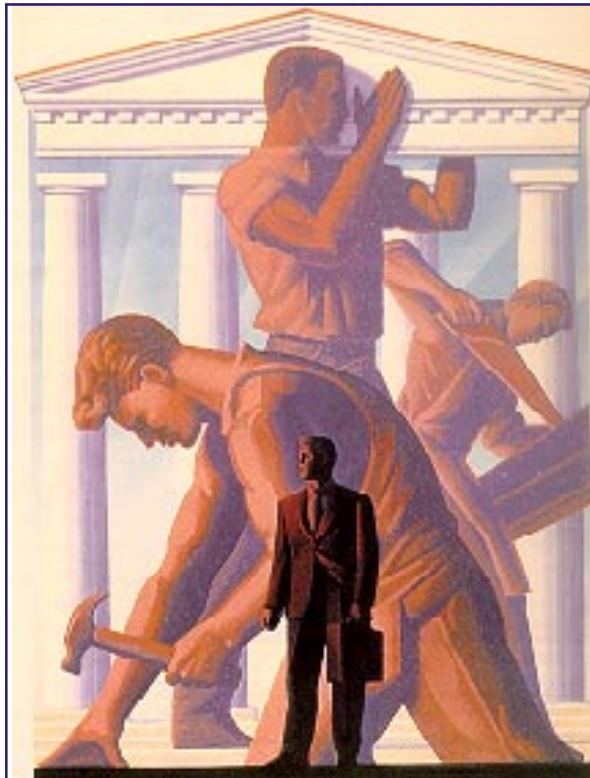
Australia

Aproximativ 11 000 companii non-profit din Australia sînt înregistrate în conformitate cu Legea cu privire la corporațiile naționale care a fost modificată în luna iulie a anului 1998. Modificările respective au avut drept scop facilitarea înregistrării corporațiilor non-profit chiar dacă acestea ar avea doar un singur membru. Noțiunea engleză de "memorandum" și anumite articole ce îngreunau înregistrarea au fost eliminate din lege. De asemenea, s-au operat schimbări în standardele de contabilitate pe care companiile non-profit trebuiau să le respecte mai ales sub aspect tehnic. De îndată ce modificările au intrat în vigoare, s-a propus adoptarea unui alt proiect legislativ menit să schimbe și mai mult standardele de contabilitate în sectorul trei și responsabilitățile directorului companiei non-profit.

După un an de tăcere guvernul federal australian a anunțat la începutul anului 1998 că intenționează să introducă un nou sistem de impozitare. Adoptarea lui depinde de faptul dacă acest guvern va fi reales. Ceea ce urmează să aibă loc în anul viitor. Pachetul de documente cu privire la noul sistem de impozitare presupune un șir de reforme la nivel federal și de stat, inclusiv în domeniul protecției sociale. Scopul principal al reformei este de a introduce o taxă mai mare pe valoarea adăugată în cazul bunurilor și serviciilor. Ea urmează să se numească Impozit pe bunuri și servicii (IBS). Mijloacele financiare obținute în urma acestui impozit urmează a fi vărsate în bugetele statelor. Acestea la rîndul lor vor fi

obligate să anuleze un șir de impozite indirecte. Inițial, IBS-ul va fi de 10%. Guvernul federal are nevoie de aprobarea guvernelor statelor și de cea a ambelor Camere ale Parlamentului pentru a putea mări IBS-ul.

Unele organizații non-profit religioase și filantropice vor fi scutite

Imagine de Bryan Haynes

de IBS. Deocamdată nu este clar unde va fi trasată linia de demarcație între tranzacțiile ce presupun plata IBS-ului și cele care vor fi considerate drept scutite de IBS. Cu toate acestea, guvernul a accentuat faptul că serviciile comerciale prestate de către organizațiile non-profit vor fi impozitate. Pînă în prezent, aceste servicii nu s-au impozitat. Dacă reforma propusă de guvernul federal va fi aprobată, această impozitare va avea un impact foarte puternic asupra organizațiilor non-profit.

De regulă, în cazul tranzacțiilor legate de jocurile de noroc nu se

plătește IBS-ul. Australia, însă, urmează să constituie o excepție. Dat fiind că numeroase organizații non-profit sînt implicate în afacerile cu jocurile de noroc ca să poată finanța activitățile pe care le desfășoară, impozitul propus de guvern ar trebui să trezească o neliniște serioasă în rîndurile lor.

Plata pentru chirie și alte tranzacții financiare, de asemenea, va include achitarea IBS-ului. În cazul donațiilor guvernamentale și vânzării bunurilor de mîna a doua pentru folosință personală urmează a nu se plăti IBS-ul.

Pînă în prezent salariile plătite angajaților care se ocupau de împachetarea diferitor bunuri de către organizațiile non-profit australiene nu erau impozitate aproape deloc. Aceasta le-a permis să atragă angajați de calitate foarte înaltă. Guvernul crede că acest aspect al sistemului actual de impozitare constituie un abuz strigător la cer, dat fiind că salariul unui asemenea angajat a ajuns să echivaleze prețul unei mașini cu motor de șase cilindri.

Dacă reforma va fi adoptată, ea va avea un impact deosebit de puternic asupra angajaților și programelor organizațiilor non-profit, în special asupra acelor organizații ce au semnat contracte pe termen lung cu angajații lor.

Canada

Anul 1998 a fost unul din cei mai agitați pentru organizațiile non-profit și filantropice din Canada în ceea ce privește evoluția cadrului juridic care le reglementează activitatea.

În luna februarie a acestui an Curtea Supremă a Canadei a avut bătaie de cap pentru prima oară cu

definiția termenului "caritate/filantropie". E vorba aici de recursul Societății femeilor și minorităților emigrante din Vancouver căreia i-a fost refuzată înregistrarea în calitate de organizație de caritate în conformitate cu legile de drept comun. Mărul discordiei l-a constituit ceea ce părțile implicate în conflict înțelegeau prin "activități educaționale". Societatea nu a sponsorizat asemenea activități/cursuri, ci a oferit prin seminare și conferințe consultații unor astfel de femei cum să se descurce în cazul agențiilor guvernamentale și să facă rost de un loc de muncă. În cele din urmă, Curtea Supremă a respins recursul ceea ce va avea de acum încolo consecințe importante asupra definiției termenului "caritate/filantropie" în Canada.

În octombrie 1997 a fost creată o comisie de stat, formată din reprezentanți guvernamentali și ai organizațiilor non-profit, a cărei misiune este de a controla practicile financiare din sectorul voluntar, de a dezvolta și perfecționa propunerile și sugestiile privind practicile respective și de a oferi consultații asupra acestui subiect. Etapa consultațiilor publice a început în primăvara lui 1998 când comisia a publicat o revistă în care și-au găsit reflectarea diferite aspecte ale activităților organizațiilor non-profit, discuțiile pe marginea definiției termenului "caritate/filantropie" și informații cu privire la activitatea comisiei.

În luna ianuarie a anului 1998 Comisia de stat pentru reformă legislativă din Ontario a publicat un raport de două volume asupra "Legii cu privire la organizațiile filantropice". Acesta este un document uriaș ca volum care cuprinde analize foarte detaliate a legii în cauză și ar putea servi drept un model de studiu asupra legilor de drept comun cu privire la organizațiile filantropice. Raportul poate fi găsit la următoarea adresă de Internet:

<http://www.attorneygeneral.jus.gov.on.ca/reports.htm>

Informațiile de mai sus reprezintă doar vârful ghețarului în ceea ce privește sectorul trei din Canada. Există numeroase cazuri legate de probleme de caritate asupra cărora judecătorii canadieni urmează să se pronunțe. De asemenea, în Canada este predominantă părerea că țara respectivă nu ține nici pe de parte pasul cu dezvoltarea sectorului neguvernamental din alte țări industrializate occidentale. Catalogul complet de documente privind legislația care reglementează activitatea ONG-urilor din Canada poate fi găsit la următoarea adresă de Internet: www.icnl.org/namerica/canada.html

Statele Unite ale Americii

Statul Pennsylvania a adoptat în 1997 o lege care prevede anularea hotărârilor judecătorești de limitare a scutirii organizațiilor filantropice de impozite pe proprietate.

În anul 1998 s-a încercat de vreo câteva ori în Congres să se micșoreze numărul de impozite pentru organizațiile ce desfășoară activități filantropice în vederea încurajării și intensificării participării directe a cetățenilor la îmbunătățirea calității serviciilor sociale. Atât în Camera Reprezentanților cât și în Senat pot fi găsite mai multe proiecte de legi în acest sens. De asemenea, concluzia principală a raportului Comisiei pentru reînnoire civică (Comission on Civic Renewal) este că organizațiile filantropice să fie scutite de un număr suplimentar de impozite.

În ziua de 30 iulie 1998 Serviciul intern pentru venituri a dat publicității propunerile privind acele tranzacții pe care organizațiile filantropice le pot încheia fără a plăti anumite impozite. Propunerile respective pot fi citite la următoarea adresă de Internet: info@pbwt.com

Tot Serviciul intern pentru venituri a publicat în 1994 un raport statistic potrivit căruia numărul de impozite

plătite de organizațiile non-profit crescuse în 1993. Deși asemenea organizații sînt scutite de impozitul pe venit în cazul unor activități prevăzute de lege, ele totuși sînt obligate să-l plătească cînd e vorba de anumite activități cu caracter comercial. Raportul dezvăluie că numărul acestor organizații a crescut cu 23 procente, iar suma de bani strînși de pe urma impozitelor plătite de ele a crescut cu 7, 6 procente.

Asia Centrală (Comunitatea Statelor Independente)

După prăbușirea Uniunii Sovietice, toate țările Asiei Centrale (Kazahstan, Kîrgîzstan, Tadjikistan, Turkmenistan și Uzbekistan) au adoptat fiecare în parte o Lege cu privire la asociațiile obștești. Ele, de asemenea, au adoptat Coduri Civile noi ce conțineau prevederi de reglementare a activității organizațiilor necomerciale. Trebuie de menționat că în toate aceste state ONG-urile locale depun eforturi uriașe pentru a elabora și promova alte legi privind asociațiile obștești, mai clare și mai bune decît cele existente în toate privințele. Implementarea legislației respective diferă aici de la o țară la alta: de la metodele temperate și cumpănite din Kîrgîzstan pînă la cele mai agresive, restrictive și represive din Turkmenistan. Un catalog complet de documente și informații suplimentare referitoare la această regiune poate fi găsit la următoarea adresă de Internet: www.icnl.org/nis.html ♦

(Textul de față reprezintă traducerea și adaptarea unor fragmente din capitolele 2 și 4 ale revistei *International Journal of Not-For-Profit Law*, Volum 1, nr. 1, septembrie 1998. Toate drepturile aparțin editorilor. Traducere de Gabriel Mumjiev.)

LIBERTATEA DE ASOCIERE: ORGANIZAȚIILE NEGUVERNAMENTALE ȘI STATUL

Termenul de ONG (organizație neguvernamentală) se referă la foarte multe organizații, unele din ele constituite în mod oficial și altele neoficial, ele caracterizându-se în primul rând prin independență de guvern și obiective necomerciale, umanitare și de cooperare, străduindu-se să promoveze drepturile omului, să aline suferințele, să promoveze interesele săracilor și nevoiașilor, să protejeze mediul ambiant, să asigure serviciile sociale de bază, să contribuie la dezvoltarea comunității și să întreprindă alte activități ce țin de dimensiunea umană. Aceste ONG-uri ce includ asociații, societăți, fundații, trusturi de caritate, corporații non-profit și alte persoane juridice, nu au drept obiectiv obținerea profitului. ONG-urile nu includ sindicatele, partidele politice, bisericile și cooperativele distribuitoare de profit (profit-distributing cooperatives).

O deosebire fundamentală între diferite tipuri de ONG-uri care este relevantă pentru avantajele și sarcinile lor este dacă o asemenea organizație este inițial organizată pentru beneficiul mutual al unui grup anume de indivizi (adesea membrii unei organizații), sau pentru beneficiul public.

Cît privește crearea asociațiilor, există trei domenii în care statul se poate implica: 1) crearea unei asociații fără statut de persoană juridică, 2) crearea unei asociații care dorește să obțină statut de persoană juridică și 3) scutirea asociațiilor de anumite impozite.

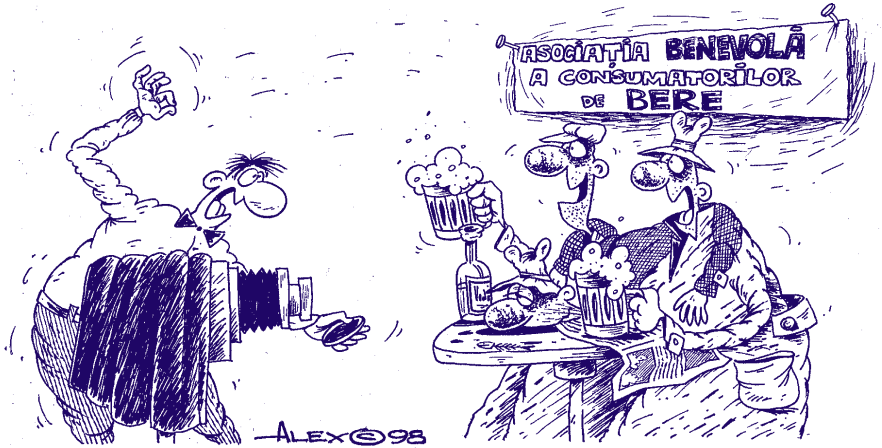
În primul rând, libertatea de asociere presupune dreptul la asociere neoficială și garanția că nimeni nu poate fi forțat să se alăture unei asociații. Legislația internațională cere ca oricine să aibă dreptul de a crea o asociație cu personalitate juridică și interzice statului să condiționeze exercitarea libertății cetățenilor de a se asocia de căpătarea personalității juridice. În unele țări căpătarea statutului de persoană juridică nu oferă mari avantaje, ci dimpotrivă, presupune anumite poveri/obligatii (de exe-

mplu, rapoartele anuale) ce pot diminua dorința asociației de a se înregistra oficial (cazul Italiei). Drept rezultat, numeroase asociații mici nu sînt înregistrate oficial. Cu toate acestea, alte organizații se înregistrează în calitate de companii private, fundații, partide politice, sindicate, sau alte persoane juridice, dacă aceasta le convine mai mult. Fiecare formă de organizare își are propriile avantaje și dezavantaje, de aceea o organizație urmează să analizeze minuțios legislația înainte de a decide care formă de organizare este cea mai convenabilă pentru ea.

În al doilea rând, statul nu trebuie să limiteze crearea **legală** a asociațiilor. Cînd o asociație cere să fie înregistrată oficial pentru a căpăta statutul de personalitate juridică, autoritatea de înregistrare trebuie nu numai să verifice dacă asociația respectivă a respectat sau nu procedura stabilită de lege (de exemplu, fondatorii trebuiau să aleagă un comitet de directori

Anumite sisteme de drept civil permit căpătarea statutului de persoană juridică fără ca asociația să fie obligată să se înregistreze oficial în cadrul vreunei agenții guvernamentale. În Franța, de exemplu, o asociație poate obține statutul de persoană juridică, prezentînd departamentului regional respectiv o declarație în acest sens și publicînd-o în ziarul *Journal Officiel*.

În Olanda, nici o agenție guvernamentală nu se implică în procesul de creare a asociațiilor. Legile acestei țări stipulează pur și simplu măsurile pe care trebuie să le întreprindă o organizație pentru a obține statutul de persoană juridică. Astfel, o "asociație neoficială" poate fi creată fără să fie nevoie de serviciile de notariat. În același timp nimeni nu verifică prevederile ei statutare și nu-i impune nici un fel de condiții privind statutul ei de "asociație neoficială". Este suficientă doar o declarație în care grupul respectiv de persoane își exprima dorința de

înainte de a completa cererea de înregistrare), ci și dacă scopurile ei statutare nu contravin legislației locale și internaționale.

Atunci cînd cererea de înregistrare a fost aprobată, iar în mai multe țări în acest caz numele asociației se înscrie imediat într-un catalog oficial al ONG-urilor, asociația devine automat persoană juridică. Statutul de persoană juridică oferă asociației posibilitatea de a semna contracte, a avea cont bancar etc.

a desfășura activități în comun în cadrul asociației în cauză. Pe de altă parte, "asociațiile oficiale" urmează a fi create printr-un act notarial și înregistrate în cadrul Camerelor de Comerț și Industrie. ♦

(Textul de față reprezintă traducerea și adaptarea unor fragmente din raportul *Freedom of Association: The Question of NGO Registration*, alcătuit și publicat de Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului/OSCE. Varșovia, 1998. Toate drepturile aparțin editorilor. Traducere de Gabriel Mumjiev.)

INVOCAREA SOCIETĂȚII CIVILE

James Schmidt

În scrierile cercetătorilor, sociologilor și activiștilor politici, invocarea societății civile este chiar mai frecventă decât critica iluminismului. Pe parcursul anilor '70 și '80 criticii regimurilor autoritare din Europa de Est și America Latină au folosit noțiunea de societate civilă în contextul consolidării forțelor democratice. De acum încolo ea a jucat un rol de seamă în cadrul discuțiilor privind perspectivele democratizării. În anii '90 sociologii au căutat semnele apariției ei în acele societăți unde s-a presupus că aceasta nu a existat acolo pînă atunci. Formularea oficială a termenului respectiv și adaptarea lui la noile realități au constituit obiectul activității multor fundații și al unor acte legislative ce prevedeau o serie de măsuri menite să stopeze "declinul societății civile" prin sprijinirea familiilor, bisericilor, comunităților și a asociațiilor obștești. Întocmai ca și în cazul iluminismului, e tot mai dificil cu trecerea timpului să definești înțelesul noțiunii de "societate civilă". Acesta se află dincolo de limitele familiei, clanului și localității, dar nici nu le depășește pe cele ale statului, cuprinzînd: piețe, asociații voluntare, biserici, grupuri de interes, syndicate, organizații neguvernamentale. Deocamdată rămîne o întrebare deschisă dacă este util să aduni la un loc aceste diverse forme de asociere sub aceeași etichetă. Unii cercetători situează societatea civilă între economie și stat, argumentînd că aceasta se bazează mai întîi de toate pe o sferă intimă (în special pe familie), pe sfera asociativă (în special pe asociațiile voluntare), pe mișcările sociale și diferite forme de comunicare publică. Se pare că discuțiile privind înțelesul termenului de societate civilă și locul ei în cadrul statului n-au sîrșit.

Invocarea societății civile seamănă cu criticismul iluminist. Oponenții regimurilor autoritare folosesc termenul de societate civilă

pentru a indica ceva ce întruchipează drepturile, libertățile civile și democrația liberală în același timp. Democrații radicali folosesc acest termen pentru a se referi la cetățeanul ideal care se implică direct în procesul de luare a deciziilor politice. Pentru libertarieni, societatea civilă înseamnă o societate de piață care este liberă de coercițiile politice. Pentru comunitarieni aceasta evocă

Imagine de Garry Gay

rețeaua asociațiilor voluntare și virtuțile civice.

"Societatea civilă" pare să fie o categorie elastică, însemnînd practic ceea ce sociologii consideră a fi esențial pentru o viziune articulată asupra societății.

"Elasticitatea" termenului respectiv poate fi atribuită în parte faptului că, spre deosebire de iluminism, "societatea civilă" a servit în general drept un concept teoretic folosit pentru a desemna mai degrabă o anumită formă de asociere decât o perioadă anume. Astfel, teoreticienii au mîna liberă în a propune definiții noi, adesea fără a fi cît de cît familiarizați cu formulările precedente.

Termenul de "societate civilă" a apărut pentru prima oară ca o modalitate de traducere a expresiei *koinonia politike*, creată de Aristotel pentru a descrie mai bine acea formă de asociere numită *polis*. Pînă la sfîrșitul secolului 18, el a fost folosit în concordanță cu paradigma

lui Aristotel, adică pentru a desemna acea formă de asociere politică care mai e numită în mod convențional drept "stat" sau *civitas*. Acest model de folosire a termenului în cauză a fost preluat fără nici o schimbare de către teoreticienii dreptului natural. Însă, la începutul secolului 19, mai mulți au început să-l pună la îndoială. *Filosofia dreptului* de Hegel făcea o distincție între stat și societate civilă ceea ce s-a dovedit a fi destul de neconvențional pentru a-i zăpăci pe primii săi critici. Primele versiuni ale "Democrației în America" de Tocqueville, de asemenea, prevedeau trei tipuri de societăți: "religioasă", "civilă" și "politică". Deci, a vorbi de societatea civilă ca de ceva deosebit de familie și stat (Hegel), sau deosebit de formele religioase și politice de asociere (Tocqueville) înseamnă a sugera că există modele de asociere ce nu au fost explicate și argumentate îndeajuns de către teoria politică și de drept din secolul 19. Folosirea termenului "societate civilă" dintr-o altă perspectivă a contribuit la apariția diferitor științe sociale ce s-au lansat în explorarea domeniilor pe care acesta le-a trasat.

Nesiguranța secolului 19 în ceea ce privește hotarele societății civile continuă să joace un rol important în discuțiile actuale legate de următoarele probleme: putem include sau nu sfera intimă a familiei în societatea civilă? Poate fi aceasta redusă la noțiunea de piață? Presupune ea existența statului sau, dimpotrivă, îi refuză rațiunea de a fi?◆

(Textul de față reprezintă traducerea și adaptarea unor fragmente din lucrarea *Civility, Enlightenment and Society: Conceptual Confusions and Kantian Remedies*. Revista *American Political Science Review*, Vol. 92, n. 2, iunie 1998. Toate drepturile aparțin editorilor. Traducere de Gabriel Mumjiev.)

International Center for Not-for-Profit Law

1511 K St., NW, Suite 723 Washington, DC 20005 USA
(202) 624-0766 Fax (202) 624-0767
E-mail: infoicnl@icnl.org

Centrul internațional pentru legislație non-profit (CILN) este o organizație neguvernamentală a cărei misiune este de a facilita și sprijini dezvoltarea societății civile și libertatea de asociere în lumea întreagă. CILN, în cooperare cu alte organizații internaționale, naționale și locale, oferă asistență tehnică pentru elaborarea și îmbunătățirea legislației care stimulează, încurajează și reglementează sectorul neguvernamental din toate țările. CILN dispune de un centru de documentare care conține acte legislative, administrative și alte materiale necesare cunoașterii și studierii domeniului respectiv. De asemenea, centrul organizează cursuri de educație civică și desfășoară cercetări menite să contribuie la perfecționarea legislației care reglementează activitatea organizațiilor neguvernamentale (ONG-urilor).

Activitatea centrului se bazează pe credința că legea poate constitui un instrument de realizare a unor schimbări sociale constructive și că existența unei societăți civile puternice asigură sprijinul esențial necesar pluralismului politic, participării civice și creșterii economice. Concentrându-și atenția asupra eforturilor de oferire a asistenței în domeniul îmbunătățirii și democratizării sistemelor juridice care reglementează activitatea sectorului non-profit, centrul contribuie la intensificarea relațiilor de cooperare dintre ONG-urile din toată lumea și la întărirea lor. Pentru a atinge aceste scopuri el apelează la talentele și capacitățile experților juridici și cercetătorilor internaționali.

Succesul proiectelor centrului a depins de capacitatea lui de a stabili contacte și relații de cooperare cu autoritățile țărilor unde au fost desfășurate asemenea proiecte, în special cu parlamentele, ministerele de justiție și finanțe, personalul judecătoresc și administrativ. De asemenea, pentru a fi bine informați asupra situației de pe teren, CILN a stabilit relații strânse cu ONG-urile, juriștii și savanții locali. Membrii Comitetului internațional de directori ai centrului, Consiliul lui de consultații, precum și asociații săi din multe state, contribuie imens la stabilirea și menținerea acestor relații.

Activitățile centrului includ următoarele: 1) cursuri de instruire și coordonarea eforturilor echipelor de juriști și experți, 2) informarea opiniei publice asupra rezultatelor cercetărilor prin diverse rapoarte și revista *International Journal of Not-for-Profit Law* (ele se expediază fie prin poșta tradițională, fie prin cea electronică. Totodată, ele pot fi găsite pe pagina de Internet a CILN), 3) menținerea și completarea permanentă a unui centru de documentare, a unei biblioteci și a unei baze de date, 4) elaborarea și sponsorizarea proiectelor de cercetări în domeniile legate de reglementarea activităților organizațiilor non-profit, 5) instruirea funcționarilor publici locali, juriștilor particulari și a liderilor de ONG-uri, 6) organizarea și sponsorizarea conferințelor și altor reuniuni consacrate studierii sectorului independent.

Finanțatorii centrului sînt: Charles Mott Foundation, Hitachi Foundation, USAID, Banca Mondială, National Endowment for Democracy, InterAmerican Development Bank, Asia Foundation, Rockefeller Brothers Fund, UNDP, Soros Foundation, Ford Foundation, Non-profit Sector Research Fund, Charities Aid Foundation, Commonwealth Foundation și mulți donatori particulari anonimi.

În anul 1997 centrul a editat și publicat cartea *Ghidul practicilor juridice legate de legislația care reglementează activitatea organizațiilor neguvernamentale*. Ea a fost tipărită în limbile engleză, rusă, arabă și spaniolă și urmează să apară în curînd în franceză și chineză. Pe parcursul pregătirii și redactării acestei cărți a fost creat un centru unic de documentare care cuprinde legi, regulamente și rapoarte din peste 100 țări. Multe din ele pot fi găsite pe pagina de Internet a centrului: www.icnl.org

De asemenea, CILN a participat alături de organizația CIVICUS la elaborarea cărții *Principiile participării cetățenilor* care a fost publicată în august 1997.

Centrul a sponsorizat numeroase conferințe regionale în diferite părți ale lumii. Toate materialele legate de aceste reuniuni sînt disponibile pentru toți solicitanții.◆

AR PUTEA TEHNOLOGIA SALVA DEMOCRAȚIA?

Tracy Westen

"Dacă o națiune se vrea ignorantă și liberă într-un stat civilizat, atunci ea își dorește ceva ce nu a fost și niciodată nu va fi...Dacă noi dorim să ne apărăm de ignoranță și să rămânem liberi, atunci e de datoria fiecărui american să se străduie să fie informat."

Thomas Jefferson

Jefferson a înțeles legătura vitală dintre democrație și informație. El știa că acel experiment nou și radical pe care-l pune la cale — oferirea puterii politice unui electorat alcătuit din cetățeni simpli — va fi blestemat și va eșua atunci când cetățenii nu vor avea acces la informația necesară ca votul să fie inteligent. Privată de idei și informație, o democrație condusă de cetățeni simpli ar putea degenera în confuzie, disperare, sau chiar într-o tiranie feroce. Acum, în preajma secolului 21, este important să ne întrebăm: care este calitatea informației politice furnizată națiunii în zilele de astăzi — și respectiv calitatea guvernării democratice? Ar putea tehnologiile de comunicare să îmbunătățească sistemele democratice de guvernare?

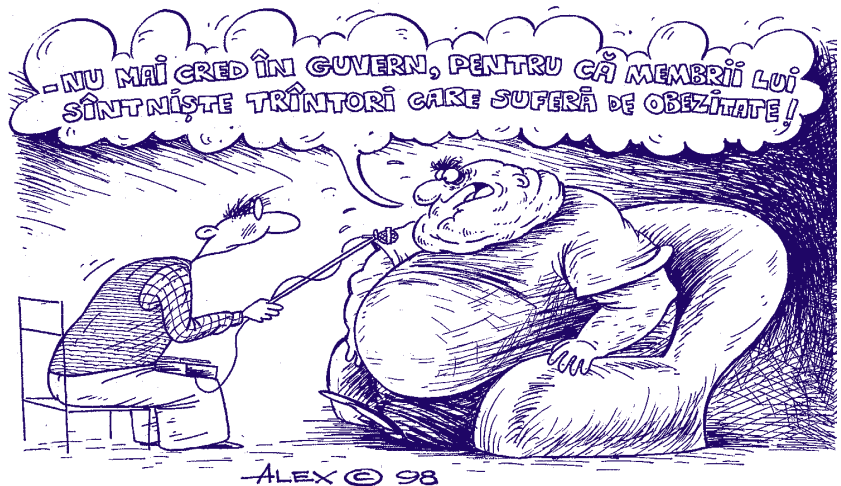
Democrația interactivă

Democrația este o formă interactivă de guvernare. Actualmente democrația există sub forma nenumăratelor acte de "comunicare interactivă" dintre cetățeni și reprezentanții lor aleși. Aceste interacțiuni trebuie să fie de o calitate înaltă sub aspect calitativ, cantitativ și, mai ales, cât privește corectitudinea. Ele trebuie să se bazeze pe o temelie de încredere reciprocă pentru a putea fi capabile să sprijine un sistem de guvernare democratică. Dușmanul încrederii este ignoranța. Potrivit rezultatelor unui sondaj de opinie publicate în 1996 în ziarul "Washington Post", americanii ce aveau cele mai sumare și incomplete cunoștințe despre guvernare s-au dovedit cei mai suspicioși și cinici față de ea. În cazul acestor cetățeni cinici, ignoranța s-a transformat în dispreț.

Din nefericire, neîncrederea, suspiciunea și dezamăgirea cetățenilor față de guvernare sînt în creștere. De exemplu, în 1964 aproximativ 62 procente din americani aveau încredere în propriul lor guvern. Aproape 30 ani

mai tîrziu, în 1993, doar 14 procente mai împărtășeau această încredere. În unele state, mai mult de 50 procente din cetățeni se declarau convinși că parlamentarii iau mită în mod regulat. La alegerile prezidențiale din 1996 au participat aproximativ 50 procente din alegătorii ceea ce constituie cel mai scăzut indicator de participare din istoria democrațiilor industrializate. S-au înregistrat chiar cazuri cînd la alegerile locale au participat mai puțin de 10 procente din numărul total de alegători. Nu ne rămîne decît să menționăm faimoasa preîntîmpinare a lui James Madison care mai e încă

peste 40 milioane de vizitatori și se presepeune că în viitorul apropiat li se vor adăuga alte 50 milioane. "America On-line", cel mai mare furnizor american de servicii Internet, avea 1 milion de abonați în 1994, în 1996 — 5 milioane, iar în 1997 — 10 milioane. Se presupune că în anul 2000 numărul lor va ajunge la 25 milioane. Democrațiile interactive sînt afectate în permanență de noile sisteme interactive de comunicare. De aceea este important să putem răspunde la următoarele întrebări: Internetul și alte forme de comunicare instantanee, digitală și electronică vor putea

valabilă: "O guvernare populară, fără informație publică, sau mijloacele de acces la ea, este doar un prolog pentru o farsă sau tragedie, sau probabil pentru ambele."

Democrație digitală?

Este oare o coincidență faptul că de îndată ce democrația afișează semne importante de arteroscleroză, imediat își fac apariția noi forme de comunicare interactivă digitală (computere, modeme, Internet etc.)? În 1995, pentru prima dată americanii au cumpărat mai multe computere decît televizoare, au trimis mai multe scrisori prin poșta electronică decît prin poșta tradițională. Internetul, care a apărut practic doar cu cîțiva ani în urmă, este accesat zilnic de

să restabilească încrederea cetățenilor în reprezentanții lor aleși și să îmbunătățească comunicarea cu ei? Noile tehnologii de comunicare vor îmbunătăți dialogul democratic sau, dimpotrivă, îl vor vulgariza? Revoluția digitală va transforma oare sistemul nostru de guvernare de la unul care se bazează pe democrația "reprezentativă" spre unul bazat mai mult pe o democrație "directă", unde influențarea politicii prin vot direct este mai semnificativă decît alegerea candidaților politici ca promotori ai acestor politici?—

(Textul de față reprezintă traducerea și adaptarea unor fragmente din lucrarea *Can Technology Save Democracy?* Revista *National Civic Review*, vol.87, n 1, martie-aprilie 1998. Toate drepturile aparțin editorilor. Traducere de Gabriel Mumjiev.)

PARTIDELE POLITICE ȘI PROCESUL ELECTORAL

Într-un sistem democratic, distribuirea puterii politice se efectuează prin organizarea și desfășurarea unor alegeri cu adevărat libere și oneste ce corespund standardelor internaționale. În primul rând, posibilitatea unor astfel de alegeri este condiționată de existența unui consens larg între principalele forțe politice, atât parlamentare cât și neparlamentare, asupra cadrului legislativ care reglementează acest proces de distribuire a puterii. El trebuie să fie deschis și să contribuie la crearea unei atmosfere previzibile și stabile în care toate partidele ar putea concura pe picior de egalitate și având certitudinea că nu participă la o farsă organizată de ochii lumii. Absența consensului asupra regulilor de distribuire a puterii poate duce spre boicotarea alegerilor sau refuzul de a accepta rezultatele lor.

În al doilea rând, procesul electoral trebuie să fie transparent. Încrederea alegătorilor și candidaților în integritatea administrării lui depinde de transparența etapelor sale. Aceasta se referă nu numai la ziua propriu-zisă a alegerilor și respectiv numărarea, totalizarea și verificarea autenticității voturilor, ci și la acțiunile și deciziile autorităților responsabile de administrarea alegerilor pe parcursul procesului electoral. De aceea, toate forțele politice importante urmează a fi incluse în procesul de administrare a alegerilor. Este foarte puțin probabil ca partidele politice învinse, candidații independenți învinși să accepte niște rezultate ce constituie emanația unui proces lipsit de transparență. Cu siguranță, neîncrederea nu va contribui la consolidarea și promovarea valorilor democratice.

Un alt element deosebit de important este uniformitatea procesului. Funcționarii electorali sînt responsabili de aplicarea uniformă a cadrului legislativ electoral pe întreg cuprinsul țării, de aceea ei trebuie investiți cu autoritatea corespunzătoare pentru

a putea emite instrucțiuni directe și obligatorii privind procesul electoral. Acesta este deosebit de complex. De aceea, nu este surprinzător faptul că fiecare proces electoral este într-o anumită măsură imperfect și uneori nici infracțiunile nu pot fi evitate cu desăvîrșire. Problema e dacă imperfecțiunile și infracțiunile respective sînt într-atît de grave încît să pună sub semnul întrebării rezultatele finale ale alegerilor. Experiența arată că în țările aflate în tranziție spre o democrație autentică și economia de piață calitatea proceselor electorale se îmbunătățește. Bineînțeles, performanțele în acest domeniu variază de la o țară la alta. Unele țări și-au aliniat procesul electoral la standardele internaționale respectînd recomandările OSCE cuprinse în fiecare raport final al acestei organizații în urma informațiilor prezentate de către misiunile ei de observatori. Cu toate acestea, recomandările ar trebui să fie respectate cu o consecvență mai mare.

Principiile democratice și limitele lor

Într-un sistem cu adevărat democratic fiecare partid trebuie să aibă dreptul de a participa la cursa electorală în condiții egale cu celelalte partide. Practica arată, însă, că partidele mici sînt de cele mai multe ori defavorizate de politicile menite să stimuleze crearea blocurilor politice, fiecare din ele (blocuri) urmînd să reprezinte un segment semnificativ al electoratului. De asemenea, diferențele dintre partidele politice cît privește numărul de membri, greutatea politică și posibilitățile financiare, le plasează de la bun început pe poziții inegale în competiția electorală.

Consens și transparență

Așa cum s-a menționat mai sus, elaborarea și adoptarea unei legi noi cu privire la alegeri, sau modificarea

legislației electorale existente, trebuie să se efectueze în concordanță cu standardele democratice. Temelia oricărui proces electoral este consensul forțelor politice asupra cadrului juridic care reglementează distribuția puterii. Toate schimbările trebuie să se facă într-o manieră transparentă. Dacă unui număr anumit de partide i se refuză posibilitatea de a-și face publice criticile și sugestiile, atunci este pusă sub semnul întrebării capacitatea partidelor de a concura în condiții egale sub aspect legislativ, iar imparțialitatea autorităților va trezi îndoieli. Aceasta este adevărat mai ales atunci cînd modificările preconizate pot avea efecte hotărîtoare asupra capacității unor sau tuturor partidelor din opoziție de a obține în procesul electoral sprijinul necesar prevăzut de lege.

În general, majoritatea țărilor aflate în tranziție de la regimurile autoritare spre sistemul democratic multipartit a adoptat legi foarte liberale privind înregistrarea partidelor politice și candidaților independenți. Bineînțeles, o astfel de legislație a avut drept scop asigurarea pluralismului politic, în special, pe parcursul epocii primelor alegeri democratice. După cîteva campanii electorale, preferințele alegătorilor au devenit mai limpezi și previzibile. În cîteva state atît partidele cît și guvernul au început să se îndoiască de eficiența unei legislații prea liberale în acest domeniu, argumentînd că accesul partidelor mici în Parlament care nu au reușit niciodată să treacă pragul de trecere, trebuie să fie limitat. ♦

(Textul de față reprezintă traducerea și adaptarea unor fragmente din raportul *Political Parties*, editat și publicat de Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului/OSCE. Varșovia, 1998. Toate drepturile aparțin editorilor. Traducere de Gabriel Mumjiev.)

RELAȚIILE DINTRE MASS MEDIA, NEMULȚUMIREA POLITICĂ ȘI COMPORTAMENTUL ELECTORAL

Bruce E. Pinkleton, Erica Weintraub Austin și Kristine K. Fortman

Negativismul față de reflectarea campaniilor electorale în mijloacele de informare în masă reduce credibilitatea lor și în consecință folosirea lor în acest scop, iar cinismul față de sistemul politic reduce eficacitatea politică. În pofida neliniștilor exprimate de unii cercetători și jurnaliști în legătură cu impactul negativ al reflectării superficiale a campaniilor electorale în mass media asupra participării politice, acestea (mass media) sînt capabile să prezică de cele mai multe ori comportamentul electoral al alegătorilor. Mai mult, se pare că negativismul față de tacticile campaniei electorale nu este condiționat de participarea politică.

De regulă, prin cinism se înțelege o neîncredere profundă față de sistemul politic, inclusiv față de aleșii poporului și instituțiile de bază ale statului. Cu toate acestea, negativismul se referă la sentimentele de dezgust față de tacticile campaniei politice sau reflectarea ei în mass media.

Rolul mass media în campaniile politice contemporane a generat discuții nenumărate. În special, există suspiciuni și neliniști în privința actualelor tactici de organizare și desfășurare a campaniei și reflectarea lor în mass media în contextul negativismului și apatiei ce periclitează, în opinia unora, viabilitatea însăși a proceselor democratice. De obicei, cercetătorii și observatorii politici învinovătesc mass media în general și

emisiunile informative televizate în special de o reflectare superficială și uneori chiar incorectă a alegerilor ceea ce are darul de a frustra alegătorii ce caută știri sau analize substanțiale. În mod similar, publicitatea politică negativă este dezaprobată pentru că se bazează pe atacul la persoană și jumătăți de adevăr ceea ce se presune că duce la o nemulțumire și apatie politică generală.

Toate acuzațiile respective tind să devină prea categorice și să ignore complexitatea participării cetățenilor la procesul electoral. Relațiile dintre mass media, nemulțumirea politică și comportamentul electoral al alegătorilor se bazează pe raporturile complexe dintre diverse variabile care nu au fost încă înțelese de către sociologi. De exemplu, anumiți cercetători au sugerat că încrederea în informația electorală mediatizată contribuie la proliferarea unor cunoștințe politice insuficiente și de calitate dubioasă și la stîrnirea dezgustului în rîndurile alegătorilor. Alții au ajuns la concluzia că urmărirea selectivă a emisiunilor informative televizate poate fi asociată în mod pozitiv cu o cunoaștere mai bună a treburilor publice și sporirea participării politice. Pe cînd numeroși cercetători consideră nemulțumirea și apatia politică drept o caracteristică generală, au apărut studii ce au încercat să demonstreze că diferite aspecte ale nemulțumirii și apatiei au ca rezultat o varietate de efecte asupra

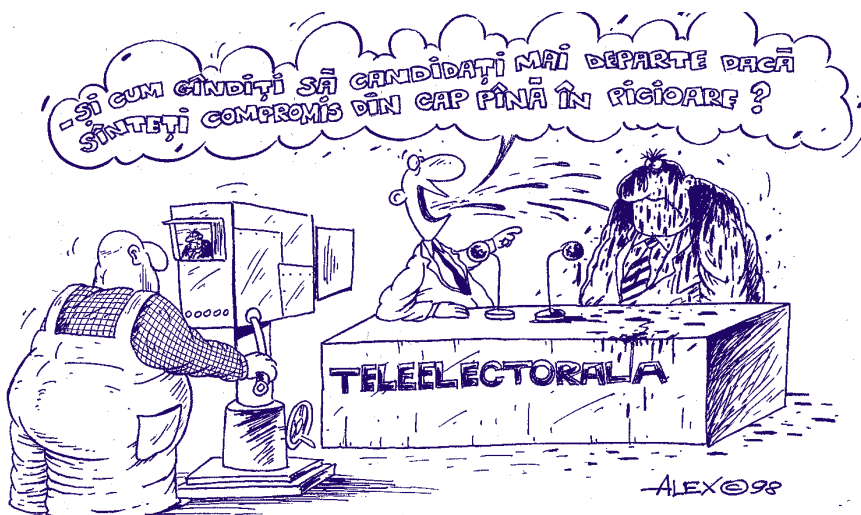
eficacității politice, comportamentului și opțiunilor electorale.

Una din cauzele inconsistenței concluziilor cercetătorilor pe marginea subiectului respectiv îl constituie lipsa de precizie în folosirea termenelor/variabilelor cheie din procesul politic de luare a deciziilor. De exemplu, mediile globale, tratîndu-i pe alegători ca pe niște consumatori pasivi de informație, tind să-și camufleze totodată rolul activ în procesul de luare a deciziilor politice.

Nemulțumirea politică pare să fie un fenomen complex și multilateral ale cărui aspecte pot încuraja ori descuraja participarea alegătorilor la procesul electoral. În cele din urmă, numeroase studii asupra comunicării politice consideră mass media drept o variabilă independentă care este capabilă să prezică participarea și predispozițiile politice.

Potrivit perspectivelor asupra socializării ce se bazează pe principiul competenței, procesul de socializare reprezintă un proces interactiv prin care indivizii caută să-și dezvolte capacitatea de a activa ca membri competenți ai societății. Astfel, cetățenii sînt înclinați să participe la procesul electoral în măsura în care ei cred și simt că participarea lor poate să influențeze ori să schimbe ceva. Potrivit acestei perspective asupra socializării, oamenii mai degrabă interacționează cu mediul înconjurător decît reacționează pasiv la mesaje. De aceea, înțelegerea proceselor motivaționale ale cetățenilor devine de o importanță majoră, dacă cercetătorii vor reuși să explice cum se folosesc indivizii de mass media pentru a dezvolta competiția politică și încrederea că eforturile lor pot influența sistemul (adică eficacitatea politică). Cercetătorii trebuie să recunoască direct sau indirect diversele dimensiuni ale nemulțumirii politice în rîndurile alegătorilor. ♦

(Textul de față reprezintă traducerea și adaptarea unor fragmente din lucrarea *Relationships Of Media Use and Political Disaffection To Political Efficacy and Voting Behavior*. Revista *Journal Of Broadcasting and Electronic Media*, noiembrie 1998. Traducere de Gabriel Mumjiev.)

SCHEME DE PENSII PENTRU FUNCȚIONARIII PUBLICI

Steffan Ekebrand

Sistemele europene de pensii pentru funcționarii publici diferă considerabil unul de celălalt din motive economice și culturale. Cu toate acestea, problemele cu care acestea se confruntă sînt în general aceleași. Dat fiind că țările aflate în tranziție au început să se preocupe tot mai mult de elaborarea unor scheme noi de pensii pentru funcționarii publici, cred că experiența Europei Occidentale în acest

vacuum, ci depinde în primul rînd de o serie de factori și condiții din țara în cauză. Cu toate acestea, putem formula cîteva principii care — deși rareori cînd sînt respectate întru totul — depășesc cadrul strict național.

Schema ideală este stabilă, sigură și suficient de flexibilă pentru a face față schimbărilor de ordin economic, demografic etc. Ea poate fi totodată înțeleasă și administrată

venituri a căror achitare a fost amînată.

Prefinanțare?

Pînă în prezent nu s-a considerat drept necesară achitarea viitoarelor plăți de pensie prin prefinanțare. Opinia frecventă a antreprenorilor și angajaților din sectorul public a fost că bugetul național va avea grijă de pensiile lor și, în consecință, nu există vreun motiv pentru tot felul de neliniști în acest sens.

Oare funcționarii publici pot să dea crezare promisiunii că se vor bucura de pensii atunci cînd nu s-a investit nici un capital, nici un bănuț pentru plata lor? Răspunsul depinde de credibilitatea "contractului social" pe baza căruia generațiile mai tinere sînt de acord să-i întrețină pe cei vîrstnici și neputincioși în cazul în care și generațiile următoare le vor asigura cu aceleași beneficii.

Beneficiu sau contribuție?

Pentru stat, ca antreprenor, cheltuielile legate de pensii nu au aceeași prioritate ca în cazul antreprenorilor particulari. Resursele economice ale statului (mărimea bugetului și puterea de a impune și colecta impozite) sînt uriașe în comparație cu cele ale antreprenorilor particulari.

Cu toate acestea, lucrurile se schimbă cînd e vorba de beneficii. Acesta este motivul principal pentru care pensia pe care o primește un funcționar public pensionat este definită ca beneficiu și nu contribuție. Mărimea beneficiului este definită în schema de pensii. Mărimea contribuției — prețul pe care trebuie să-l plătească generația activă — este o simplă consecință a beneficiilor care poate fi cu greu prezisă și controlată. ♦

(Textul de față reprezintă traducerea și adaptarea unor fragmente din lucrarea *Designing A Pension Scheme for Civil Servants*. Revista *Public Management Forum*, Vol. III, N 6, 1996. Toate drepturile aparțin editorilor. Traducere de Gabriel Mumjiev.)

Imagine de László Quitt

domeniu ar putea contribui la identificarea dimensiunilor adevărate ale problemei și dezvoltarea unor posibile strategii.

În majoritatea țărilor din Europa de Vest s-au elaborat programe speciale de pensii pentru funcționarii publici. Ele sînt acoperite fie prin sistemul național principal de pensii, fie prin programe suplimentare. Problemele actuale legate de soliditatea și viabilitatea acestor programe se află în relație directă cu evoluțiile demografice. Potrivit datelor statistice recente, povara de a întreține pensionarii pe care o duce populația activă se va dubla în următorii cincizeci ani. De aceea, e nevoie ca programele actuale de pensii să fie regîndite prin prisma unor metode financiare adecvate care să corespundă noilor realități.

Principii călăuzitoare

O schemă de pensii pentru funcționarii publici nu operează într-

cu ușurință. Ea este percepută ca fiind justă, pentru că există o relație clară între performanță (măsurată prin venituri/leafă) și pensii. Beneficiile și cheltuielile sînt rezonabile și previzibile.

Ultimul salariu?

Pensia de stat de bază stabilită prin lege și pensiile profesionale derivă amîndouă din sistemul de pensii profesionale al sectorului public. Statul a fost primul antreprenor care și-a asumat responsabilitatea de a-și sprijini angajații prin dezvoltarea unor sisteme pentru cei în etate, invalizi etc.

Sistemul de pensii pentru funcționarii publici s-a dezvoltat în două direcții. În unele sisteme, pensiile pentru funcționarii publici au fost privite ca niște venituri (deși reduse) ce urmau a fi plătite din bugetul național tot așa ca și salariile funcționarilor publici activi. În altele, pensiile erau considerate drept

SISTEMUL DE PROTECȚIE SOCIALĂ DIN STATELE UNITE ALE AMERICII

Janda, Berry și Goldman

Scopul sistemului de protecție socială din SUA este de a oferi asistență economică șomerilor, persoanelor cu handicap sau în etate. Sistemul respectiv este finanțat prin impozitele plătite de către antreprenori și angajați. Inițial beneficiile protecției sociale erau distribuite doar persoanelor în etate, șomerilor și săracilor ce aveau copii minori. În zilele de astăzi, sistemul de protecție socială include și îngrijirea medicală gratuită pentru categoriile menționate mai sus.

Originile protecției sociale

Ideea de protecție socială a apărut destul de târziu în Statele Unite. În 1883, în Germania a fost elaborat și adoptat pentru prima oară un set de legi menite să-i despăgubească pe muncitori pentru accidentele suferite la locul de muncă. După Primul Război Mondial, majoritatea națiunilor europene a instituit plata asigurărilor de bătrînețe și asigurărilor contra invalidității. În Statele Unite, dimpotrivă, bătrînii și șomerii au fost lăsați în general pe seama organizațiilor particulare și sponsorilor individuali. Deși în jurul anului 1934 28 state desfășurau programe de asistență pentru bătrîni, nici organizațiile de caritate particulare, nici puterile locale, nici eforturile lor conjugate, nu au putut face față șomajului îndelungat și sărăciei prin care s-a caracterizat Marea Depresie. Toți au înțeles că e nevoie de o **politică națională** pentru soluționarea unei **crize naționale**.

Prima măsură a fost întreprinsă la 14 august, 1935, cînd Președintele Franklin Roosevelt a semnat Legea privind protecția socială (Social Security Act). Această lege reprezintă temelia sistemului actual de protecție socială din SUA. Autorii

ei au elaborat trei metode de abordare a problemei. Prima metodă oferea asistență financiară bătrînilor și văduvelor, iar șomerilor - ajutor de șomaj. A fost creat un program special în cadrul căruia se plăteau indemnizații muncitorilor care au ieșit la pensie pentru ca aceștia să nu ajungă cerșetori ceea ce trebuia să servească drept un

prag de protecție împotriva pierderii salariului/veniturilor. Majoritatea americanilor asociază protecția socială cu acest program. Pe lîngă aceasta, a fost creat un program de asistență pentru șomeri, finanțat de către patroni/antreprenori, care prevedea ajutor bănesc pe parcursul unei perioade limitate de timp. De ajutoarele bănești respective beneficiau acei muncitori ce au fost concediați din motive de care ei nu se făceau vinovați.

Metoda a doua oferea asistență financiară familiilor nevoiașe și cu mulți copii, orbilor și (din 1950) tuturor persoanelor cu handicap.

Metoda a treia oferea îngrijire medicală gratuită prin programe federale. Beneficiarii ei erau copiii invalizi și orfani, precum și adulții totalmente infirmi.

Programul de protecție socială pentru bătrîni este administrat direct

de către guvernul național prin Administrația Protecției Sociale (Social Security Administration). Baniile destinați acestui program se depun în *fondul* său (fiecare program de protecție socială își are propriul fond aparte) ceea ce înseamnă că ei pot fi cheltuiți doar pentru a plăti indemnizațiile și alte beneficii destinate bătrînilor.

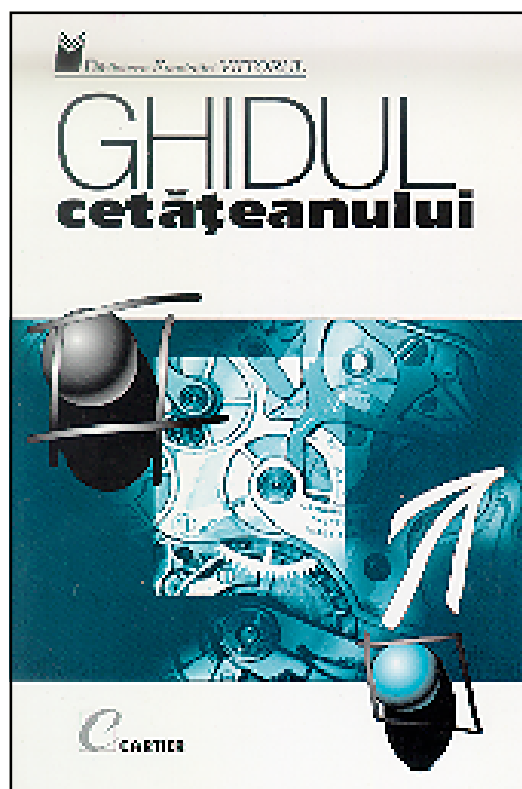
Cetățenii se pot pensiona și la vîrsta de 62 ani, dar indemnizațiile lor vor fi reduce. Vîrsta la care beneficiile se plătesc în întregime se va ridica la 67 ani după anul 2000. Potrivit opiniei majorității americanilor, contribuțiile fiecărei persoane la protecția socială sînt "puse la o parte" pentru perioada de pensionare ca niște economii într-un cont bancar separat. Dar în realitate sistemul de protecție socială nu operează în acest fel. Protecția socială nu este o formă de economii și se bazează pe sistemul complex de impozite. Cei care muncesc astăzi (respectiv plătind impozite) îi

întrețin pe bătrînii și persoanele cu handicap de astăzi.

Cînd începe un program de protecție socială, el se adresează unui număr mic de beneficiari și se bazează pe contribuțiile unui număr mare de persoane. Un program de acest gen ar putea oferi beneficii relativ mari chiar atunci cînd impozitele sînt destul de scăzute. De exemplu, în 1937, rata impozitelor era de 1 procent în situația în care fiecărui grup de 9 persoane lucrătoare îi revenea întreținerea unui pensionar. ♦

(Textul de față reprezintă traducerea și adaptarea unor fragmente din lucrarea *The Challenge of Democracy. Government in America*. Editura Houghton Mifflin Company, 1989. Toate drepturile aparțin editorilor. Traducere de Gabriel Mumjiev.)

- În ziua de 5 noiembrie, IFES-Moldova și Direcția Juridică a Aparatului Parlamentului au organizat o masă rotundă unde au fost discutate diferite inițiative și sugestii de modificare și îmbunătățire a legislației care reglementează activitatea administrației publice locale.
- În zilele de 9 și 11 noiembrie, reprezentantul IFES-Moldova a participat la ședințele Comisiei de certificare a utilității publice a asociațiilor obștești de pe lângă Ministerul de Justiție.
- Începînd cu 11 noiembrie, postul de radio "Antena C" al municipiului Chișinău difuzează emisiunea *Vocea Civică - ghidul radiofonic al funcționarului public*, realizată în comun de IFES-Moldova și LADOM. Cei interesați de problemele reformei administrativ-teritoriale a Moldovei, de rolul funcționarului public în societate și relația cetățean-funcționar public, de posibilitățile de îmbunătățire a serviciilor publice în condițiile actuale și rolul major pe care îl joacă administrația publică locală în soluționarea problemelor comunităților, pot audia emisiunea în fiecare miercuri la ora 17:30, pînă la 31 ianuarie 1999.
- În ziua de 17 noiembrie, IFES-Moldova și Direcția Juridică a Aparatului Parlamentului au organizat o masă rotundă în cadrul căreia au fost discutate propunerile Comisiei Electorale Centrale privind modificarea unor prevederi ale Codului Electoral.
- În perioada 21-24 noiembrie la Chișinău s-au aflat dnii. Mike Conway, Coordonator de programe, IFES-Washington, și Paul DeGregorio, expert IFES în legislație electorală. Pe parcursul vizitei ei au avut o serie de întâlniri cu reprezentanți ai Președinției, sectorului neguvernamental, membri ai Comisiei Electorale Centrale, Direcției Juridice a Aparatului Parlamentului și grupurilor de lucru ale IFES-Moldova.
- La mijlocul lunii noiembrie grupul comun de lucru mass media al IFES-Moldova și Comitetului pentru libertatea presei au încheiat *Studiul privind situația accesului la informație în Republica Moldova*. Acesta a fost conceput și alcătuit în cadrul unui program comun al IFES-Moldova și Comitetului pentru libertatea presei. Studiul cuprinde o analiză amplă a legislației locale ce reglementează accesul la informație în Moldova și a cazurilor ce ilustrează situația actuală din acest domeniu. Studiul este însoțit de proiectul unei Legi cu privire la liberul acces la informație, elaborat de același grup de lucru.

La sfîrșitul lunii noiembrie a apărut broșura *Ghidul cetățeanului*, editată și publicată de fundația *Viitorul*, care "mulțumește fundației IFES-Moldova pentru materialele de documentare și sprijinul oferit în perioada pregătirii acestei cărți".

- În ziua de 12 noiembrie, IFES-Moldova, Liga pentru apărarea drepturilor omului din Moldova (LADOM), Uniunea jurnaliștilor din Moldova și Departamentul relații cu publicul al primăriei municipiului Chișinău au organizat seminarul *Rolul funcționarului public în apărarea drepturilor economice și sociale ale cetățenilor*. La seminar au participat peste 40 participanți: specialiști în problemele tineretului din primăriile localităților suburbane ale municipiului Chișinău, juriști, jurnaliști, reprezentanți ai sectorului neguvernamental și organizațiilor internaționale.

↔ Aspect de la seminarul din 12 noiembrie.

Asociația DRUGS

Str. Grenoble 149, Chișinău
Tel.: 73 83 48,
E-mail:
natalie@drugs.mldnet.com

Vocea Civică

Volumul 4, Nr.6 (21) Noiembrie-Decembrie 1998

Editor

IFES-Moldova

Str. George Meniuc, nr. 3
MD2009 Chișinău, Moldova

Tel.: 733255, 731477

Fax: 733621

E-mail: office@ifes.moldnet.md

IFES-Moldova

Director

Dorin Tudoran

Coordonator principal
de programe

Igor Boțan

Coordonator
financiar-administrativ

Victor Gane

Coordonator Centrul
de resurse/Machetare

Tamara Chitoroagă

Coordonator de program

Gabriel Mumjiev

Asistent/Relații cu publicul

Ina Gutium

Șofer/Curier

Andrei Bardari

Programul IFES în Moldova este
finanțat de Agenția Statelor Unite
pentru Dezvoltare Internațională,
USAID

Desene de A. Dimitrov

Asociația DRUGS este o organizație neguvernamentală, non-profit, neafiliată politic și independentă care a căpătat personalitate juridică în ziua de 8 februarie 1995. În același an asociația a fost cooptată în organizația internațională *Health Action International*, iar în 1996 devine membră a asociației *Monitorul Terapeutic al Medicamentelor și Toxicologie Clinică*.

Misiunea principală a asociației constă în ameliorarea sănătății locuitorilor Moldovei prin intermediul elaborării și aplicării unor programe moderne în domeniile:

- folosirii raționale a remediilor medicamentoase;
- profilaxiei infecțiilor deosebit de periculoase;
- informării populației și specialiștilor asupra diferitor medicamente.

Activități curente:

- crearea unui centru independent de informație farmacologică;
- consolidarea sectorului neguvernamental din Moldova și țările CSI;
- realizarea programului *Diminuarea prejudiciului*.

Începând cu ianuarie 1996, asociația editează buletinul informativ bilunar *Medexpres* al cărui tiraj este de 1500 exemplare. Abonamentul este gratuit. Majoritatea beneficiarilor buletinului îl consideră drept unica sursă de informație medicală.

Asociația a desfășurat pînă în prezent în Chișinău și șapte raioane ale Moldovei 34 seminare și cursuri de instruire ce s-au axat asupra diferitor aspecte ale utilizării remediilor medicamentoase. La aceste reuniuni au participat în total peste 1575 persoane.

Asociația colaborează cu Centrul de creație *Counterpart* din Ucraina din anul 1995 și participă la realizarea programelor de instruire pentru organizațiile neguvernamentale din Ucraina, Belarus, Moldova, Georgia și Kirgîzstan.

Începând cu februarie 1997, asociația a efectuat cu sprijinul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare/PNUD/SIDA cercetări de comportament în mediul persoanelor consumatoare de drog injectabil din Chișinău, Tiraspol și Bălți. Rezultatele cercetărilor respective au servit drept bază pentru proiectul *Profilaxia HIV/SIDA în mediul persoanelor consumatoare de drog injectabil din Moldova* din cadrul Programului *Diminuarea prejudiciului*, finanțat de către PNUD/SIDA și Institutul *Lindesmith*.

Programul Copii și medicamente

În primavara anului 1998 asociația a chestionat 32 adolescenți pentru a afla atitudinea lor față de medicamente. Răspunsurile primite și cele *Zece principii fundamentale de instruire a copiilor și adolescenților în domeniul medicamentelor*, elaborate de organizația *Farmacopeea Americană*, vor servi drept bază pentru programul instructiv al asociației privind utilizarea rațională a remediilor medicamentoase de către elevii Moldovei.◆

Opiniile exprimate în articolele publicate aparțin autorilor și nu reprezintă, în mod necesar, și punctul de vedere al Vocii Civice. Întreaga responsabilitate pentru veridicitatea celor afirmate aparține exclusiv autorilor articolelor.